

“ΟΡΓΑΝΟΝ,”

ΗΤΟΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΥΤΙΚΟΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΕΛΛΗΣΙΝ

ΠΟ πολλοῦ περισυνέλεγον εἰδήσεις πρὸς σύνταξιν μελέτης περὶ σπόγγων καὶ σπογγαλιείας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀγαπητὸς φίλος καὶ γνώστης ὄχ' ἄριστος τῶν τῆς ἐμπορίας τῶν σπόγγων ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ὁ ἤδη ἐν Γενούῃ κύριος Ἡλίας Ν. Φακλῆς, ἡξίου νὰ ἐκλέξῃ τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας αὐτῶν χάριν λογίας Ἀγγλίδος δεσποίνης, προύθυμήθη ν' ἀναδιφῆσω ἀρχαίους τινὰς συγγραφεῖς ἐκ τῶν ὀλίγων, οὓς ἔχω ἢ ἠδυνήθη νὰ εὕρω ἐνταῦθα.

Καὶ εὗρον μὲν πολλὰς καὶ διαφόρους εἰδήσεις περὶ σπόγγων καὶ σπογγαλιείας. Ἄλλ' ὅποια ὑπῆρξεν ἢ ἐκπληξίς μου, ὅτε ἀπήντησα τὰ ἐξῆς ἐν τῷ περὶ ζώων μορίων τοῦ Ἀριστοτέλους (Β' ἱς'): «οἷον οὖν τῶν κολυμβητῶν ἐνιοὶ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ὄργανα παρορίζονται, ἵνα πολὺν χρόνον ἐν τῇ θαλάσσει βέροντες ἔλκωσιν ἐξωθεν τοῦ ὑγροῦ διὰ τοῦ ὀργάνου τὸν ἀέρα, τοιοῦτον ἢ φύσις τὸ τοῦ μυκτῆρος μέγεθος ἐποίησε τοῖς ἐλέφασιν· διόπερ ἀναπνεύουσιν ἄραντες ἄνω διὰ τοῦ ὕδατος τὸν μυκτῆρα, ἀν ποιῶνται δι' ὑγροῦ τὴν πορείαν· καθάπερ γὰρ εἶπομεν, μυκτῆρ ἐστὶν ἢ προσβοσκίς τοῖς ἐλέφασιν.»

Οὐδέποτε εἶχον φαντασθῆ καὶ οὐδέποτε τῶντι προσεδόκων νὰ μάθω ὅτι ὑπῆρχε καὶ παρ' ἀρχαίοις ὄργανον οἰονδήποτε διὰ τοὺς κολυμβητάς, ἧτοι δύτας, εἶδος τι σπογγαλιευτικῆς μηχανῆς, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον. Χάριτας λοιπὸν ὁμολογῶν τῷ μεγάλῳ Σταγειρίτῃ φιλοσόφῳ, δὲν κρίνω ἄκαιρον οὐδὲ ὄλως περιττὸν νὰ καταστήσω πασιγνωστον τὸ ἀνωτέρω χωρίον αὐτοῦ· διότι, μὰ τὸν σπόγγον, φρονῶ ὅτι ἀξίζει κάτι τι ἢ πληροφορία τοῦ μεγάλου τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφου· κτῆμα μόνον ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, ὁμιλῶν περὶ γνωστοῦ μηχανήματος, δὲν εθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ποιήσῃται καὶ περιγραφὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ

ποῦ νὰ προῖδῃ ἐκεῖνος ἐν τοῖς τότε χρόνοις, ὅσω μέγας νοῦς καὶ ἂν ἦτο, ὅτι μετὰ τόσους αἰῶνας ἤθελεν ἀπολεσθῆ καὶ καταστῆ ἄγνωστον ἐντελῶς τὸ ὄργανον, οὐπερ ἐν παρόδῳ ἐμνημόνευσε, καὶ ὅτι θὰ ὑπῆρχε δι' ἐν ἄλλο σπογγαλιευτικὸν ὄργανον, ζήτημα φλέγον καὶ σπουδαῖον καὶ σοβαρὸν;

Ἐκ τοῦ παρατεθέντος χωρίου ἐξάγονται, ὡς νομίζω, τὰ ἐξῆς:

1ον. "Ὅτι ὑπῆρχε παρ' ἀρχαίοις ὄργανον, ὅπερ οἱ κολυμβηταὶ μετεχειρίζοντο, ἵνα μένοντες ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἀναπνέωσιν ἔλκοντες δι' αὐτοῦ ἐξωθεν τοῦ ὑγροῦ τὸν ἀέρα.

2ον. "Ὅτι οἱ κολυμβηταὶ διὰ τοῦ ὄργανου τούτου ἠδύναντο νὰ μένωσι πολὺν χρόνον ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης.

3ον. "Ὅτι τὸ ὄργανον τοῦτο προδήλως ἦτο παρεμφερὲς τῇ προβοσκίδι τοῦ ἐλέφαντος, ἢ ὀρθότερον εἶπειν, ὅτι σωλὴν τις ἀπετέλει μέρος αὐτοῦ. Ἐκ τούτων λοιπὸν ἀναγκαίως προκύπτει ὅτι ὑπῆρχε πράγματι παρ' ἀρχαίοις ὄργανον ἢ μηχανή, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, δι' οὗ οἱ κολυμβηταὶ ἠδύναντο νὰ μένωσι πολὺν χρόνον ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης πρὸς ἐξαγωγὴν σπόγγων, ὀστρακοδέρμων, ἴσως δὲ καὶ πρὸς ἄλλους σκοπούς. Ἄλλ' ὁ μέγας φιλόσοφος, ὅστις ὡς λέγουσιν οἱ φιλόλογοι, οὐδὲ μίαν λέξιν, οὐδὲ ἐν μόριον μεταχειρίζεται ἀσκόπως ἢ περιττῶς, παρέχει ἡμῖν καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι ἔνιοι τῶν κολυμβητῶν ἐχρῶντο τῷ ὄργανῳ. Ἐκ τούτου φρονῶ δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ ὄργανον ἦτο ἀσήμαντον, ἀλλ' ἢ ὅτι ἦτο δύσχρηστον, ἢτοι πολυδάπανον ἢ ὅτι οἱ κολυμβηταὶ ἐχρῶντο αὐτῷ δι' ἰδίους τινὰς λόγους ἢ εἰς ὠρισμένας περιστάσεις εἰς ἔργα ἐν θαλάσῃ.

Ἐν τούτοις ὁ φιλόσοφος λέγει ὅτι «ἐνιοι τῶν κολυμβητῶν ὄργανα πορίζονται». Πρέπει ἄρα γε νὰ υποθέσωμεν ὅτι οὐχὶ ἐνὸς ἀλλὰ περισσοτέρων εἰδῶν ὑπῆρχον ὄργανα, οἷς ἐχρῶντο οἱ κολυμβηταὶ; ἢ πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὡς πιστεύω πιθανώτερον, ὅτι πολλὰ μέρη, εἴτ' οὖν ὄργανα, ἀπετέλουν τὸ σύνολον τοῦ μηχανήματος; Ἐννοεῖ ἄρα γε ὁ Ἀριστοτέλης τὸν κώδωνα τῶν δυτῶν (cloche de plongeur); Ἄλλὰ περὶ τούτου, ὡς βεβαιουσί τινες, οὐδεὶς ὑπαινιγμὸς ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν.

"Ὅπως ὅμως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τὸ βέβαιον πόρισμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶνε ὅτι οἱ ἀρχαῖοι κολυμβηταὶ εἶχον καὶ αὐτοὶ ἐν εἶδος σπογγομηχανῆς. Ἐγὼ τοῦλάχιστον μένω ἐκπληκτος πρὸ τοῦ πορίσματος τούτου. Τρίβω τοὺς ὀφθαλμούς καὶ δὲν μοὶ φαίνεται ν' ἀπατῶμαι. Οὐχ' ἦττον φοβοῦμαι μὴ παρεξήγησα τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τότε... ἄνθρωπε εἰ μὴ ὁ ἦσαυρός, τὸ τῆς παροιμίας, διότι ὁμολογῶ ὅτι αἱ μι-

κραί μου γνώσεις καὶ ἡ ἔλλειψις βιβλίων καὶ χρόνου δὲν μοὶ ἐπι-
τρέπουσι τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος.

Εὐγνωμοσύνης λοιπὸν ἀπέιρου θὰ ἦτο ἄξιος, ἂν τις τῶν δυνα-
μένων καὶ ἀρμοδίων ἤξιου ἰδιαιτέρας μελέτης καὶ ἐρεῦνης τὸ
πρᾶγμα, λαμβάνων ἀφορμὴν ἀπὸ τὸ χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους
καὶ ἂν κατώρθου ν' ἀνεύρη παρ' αὐτῷ, ἢ καὶ παρ' ἄλλοις συγ-
γραφεῦσιν, ἢ καὶ ἐν γραφικῆς ἀρχαίων ἀγγείων, σαφῆ τινα ἰδέαν
τοῦ ὄργανου ἐκείνου τῶν ἀρχαίων κολυμβητῶν. Ἐὰν δὲ τὸ ὄρ-
γανον τοῦτο ἦτο πράγματι ἀξιόλογον, ἢ ἀνακάλυψις αὐτοῦ ἠδύ-
νατο νὰ παράσχη τὴν σήμερον σπουδαιότατην ὠφέλειαν εἰς ὅλους
τοὺς σπογγαλιεῖς.

Ἐπειδὴ δὲ πᾶν τ' ἀνακαλύπτων ἔστ' ὁ χρόνος, τίς
οἶδεν ἂν δὲν θ' ἀνευρεθῆ ποτε τὸ ὄργανον ἐκεῖνο, οὔτινος ἢ χρῆ-
σις πιθανώτατα δὲν εἶχε τοὺς κινδύνους τῆς σημερινῆς σπογγα-
λιευτικῆς μηχανῆς!!.. Ἐλπίζωμεν...

Ἐργαφον ἐν Σύμῃ.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ

Μέλη ἐπίτιμα καὶ ἰσόδια
τοῦ ἐσχάτως ἐν Ἀθήναις ὑπὸ δεσποινίδων
ἰδρυθέντος «Συλλόγου τῆς Ἀγαμίας».
[ΣΗΜ. Τὸ ἀνωτέρω σύμπλεγμα προσφέρεται εἰς τὴν κυρίαν Πρόεδρον
ὡς σύμβολον τοῦ Συλλόγου ..]